

DĚJINY POLSKÉ LITERATURY III

MŁODA POLSKA - OTÁZKY

jaro 2013

Mgr. et Mgr. Michał Przybylski

Základní studijní příručka: TOMKOWSKI, Jan. *Młoda Polska*. Warszawa: PWN, 2001 (a novější).

1. Období 1890–1914 v evropském umění: dekadence, symbolismus, impresionismus, symbolismus, expresionismus, secese (stručná charakteristika, nejvýznamnější osobnosti), posun ve vývoji evropského dramatu (Ibsen, Strindberg, Čechov) a tzv. Velká divadelní reforma. Filozofické podloží mladopolského období: Schopenhauer, Nietzsche, Bergson
2. Kulturní centra mladopolského období: Krakov, Lvov, Zakopané, Varšava. Význam mladopolských literárních časopisů *Życie a Chimer*, úloha Zenona Przesmyckého-Miriam. Mladopolská umělecká bohéma (cyganeria) a kabarety (především Zielony Balonik a postava Tadeusze Boye-Żeleńskiego). Dobová literární kritika: programy, manifesty a kritická díla (soubor skic *Forpoczta*, cyklus článků A. Górského *Młoda Polska*, článek St. Przybyszewského *Confiteor*, studie *Słowacki i nowa sztuka* I. Matuszewského, cyklus *Harmonie i dysonanse* Miriama-Przesmyckého, sbírka skic J. Lorentowicze *Młoda Polska* a soubor článků K. Irzykowského *Czyn i słowo*). Pojmy používané k označení období 1890–1914(1918): *Młoda Polska* (A. Górski), neoromantyzm (E. Porębowicz), modernizm (I. Matuszewski). Stanisław Brzozowski jako nejvýraznější osobnost literární kritiky: jeho hodnocení (nejen) mladopolské literatury, pohled na literaturu a umění, studie *Legenda Młodej Polski*
3. Mladopolská poezie K. Przerwy-Tetmajera (dekadence, erotika, Tatry) a jeho próza s tatrskou tematikou
4. Mladopolská poezie Jana Kasprowicze: vliv biografie na tvorbu, tematika – lidovost, venkovské prostředí, naturalistické prvky (*Poezje, Z chłopskiego zagonu*); obrat k moderně (*Miłość, Krzak dzikiej róży*), impresionistické a symbolistické vlivy, tatrská příroda; expresionistické rysy, náboženské motivy (*Hymny*); návrat k lidové tematice, primitivismus (*Ballada o słoneczniku, Księga ubogich, Mój świat*)
5. Mladopolská poezie Leopolda Staffa: milostná lyrika, františkanismus, klasicizující tendence (*Sny o potędze, Dzień duszy, Ptakom niebieskim, Gałąź kwitnąca, W cieniu miecza, Łabędź i lira*)
6. Bolesław Leśmian: novátorství, charakteristika Leśmianovy poezie – venkovská krajina, paradoxy, metafyzika, secesní vlivy, básnický jazyk plný neologismů (*Sad rozstajny, Łąka, Napój cienisty, Dziejba leśna*); pohádky a báje (*Klechy polskie, Przygody Sindbada Żeglarza*)
7. Obecná charakteristika mladopolské prózy: próza historická, fantastická (J. Żuławski: tzv. *księżycowa trylogia*, A. Lange), společenská (W. Orkan: *Komornicy, W roztokach*, M. Rodziewiczówna, J. Weyssenhoff: *Żywot i myśli Zygmunta Podfilipskiego, Soból i panna*), o konspiraci a revoluci (A. Strug), psychologická (I. Dąbrowski, M. Komornicka), experimentální (R. Jaworski: *Historia maniaków* a zejména K. Irzykowski: *Pałuba*)
8. Člověk-legenda – Stanisław Przybyszewski: biografie, satanismus, erotika; poemy v próze (např. *Nad morzem, Requiem aeternam*), dramata (např. *Złote runo, Śnieg*), skica *O dramacie i scenie*, romány (např. *Dzieci satana, Homo sapiens*), autobiografie *Moi współcześni*
9. Mystik a vizionář Tadeusz Miciński: experimentátor, vlivy a projevy mystiky, gnosticizmu, orientalismu, satanismu, luciferismu, surrealismu v lyrice (*W mroku gwiazd*), poemách (*Niedokonany*), románech (*Nietota, Xiądz Faust*), dramatech (*Książ Patiomkin, Termopile polskie*), esejistice (*Do źródeł duszy polskiej*)

10. Nejpopulárnější mladopolský prozaik Stefan Żeromski: odklon od pozitivismu v povídkové tvorbě (*Opowiadania, Rozdzióbią nas kruki, wrony...*), obsahová a formální charakteristika jeho románů (*Syzyfowe prace, Ludzie bezdomni, Popioły, Dzieje grzechu, Wierna rzeka, Uroda życia*), neoromantické drama *Róża*
11. Nositel Nobelovy ceny Władysław Reymont: publicistické počátky (*Pielgrzymka do Jasnej Góry*); naturalistické prvky v novelistice; dilogie *Komediantka, Fermenty*; obsah a forma nejznámějších prozaických děl – románů *Ziemia obiecana* a epopoje *Chłopi*; spiritualismus a satanismus v románu *Wampir*; historická trilogie *Rok 1794*
12. Obsahová a formální stránka Berentových próz a jejich přínos (romány *Fachowiec, Ozimina, Żywe kamienie* a zejména *Próchno*)
13. Obecná charakteristika mladopolského dramatu: hry společenské, psychologické (J. A. Kisielewski), historické (K. H. Rostworowski), poetické (L. Rydel). Naturalismus v mladopolském dramatu: Gabriela Zapolska a její měšťanská komedie mravů (*Moralność pani Dulskiej, Żabusia, Ich czworo, Panna Maliczewska*)
14. Dramatická tvorba všestranného umělce St. Wyspiańskiego, východiska jeho koncepce divadla, wagnerovská jednota umění (synestézie) a tematické rozdělení tvorby – antická dramata (např. *Meleager, Akropolis, Powrót Odysa*); wawelsko-krakovské hry (např. *Bolesław Śmiały, Skałka*); o listopadovém povstání a Jaru národů (např. *Warszawianka, Noc listopadowa*); hry politické = tzv. národní dramata (*Wesele, Wyzwolenie*); vesnické tragédie ze současnosti (např. *Klątwa, Sędziowie*). Stručný rozbor Wyspiańskiego dramatu *Wesele* (čas a prostor, hlavní postavy, tematika, kompozice, realistická a symbolistická poetika)
15. Charakteristika komorních dramat T. Rittnera (např. *Głupi Jakub, Lato, W małym domku*) a jeho antiutopické romány (*Między nocą a brzaskiem, Duchy w mieście*)